

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

Ziņojums par horizontālās prioritātes „Ilgspējīga attīstība” īstenošanu Eiropas Savienības fondu līdzfinansēto pasākumu un aktivitāšu ietvaros

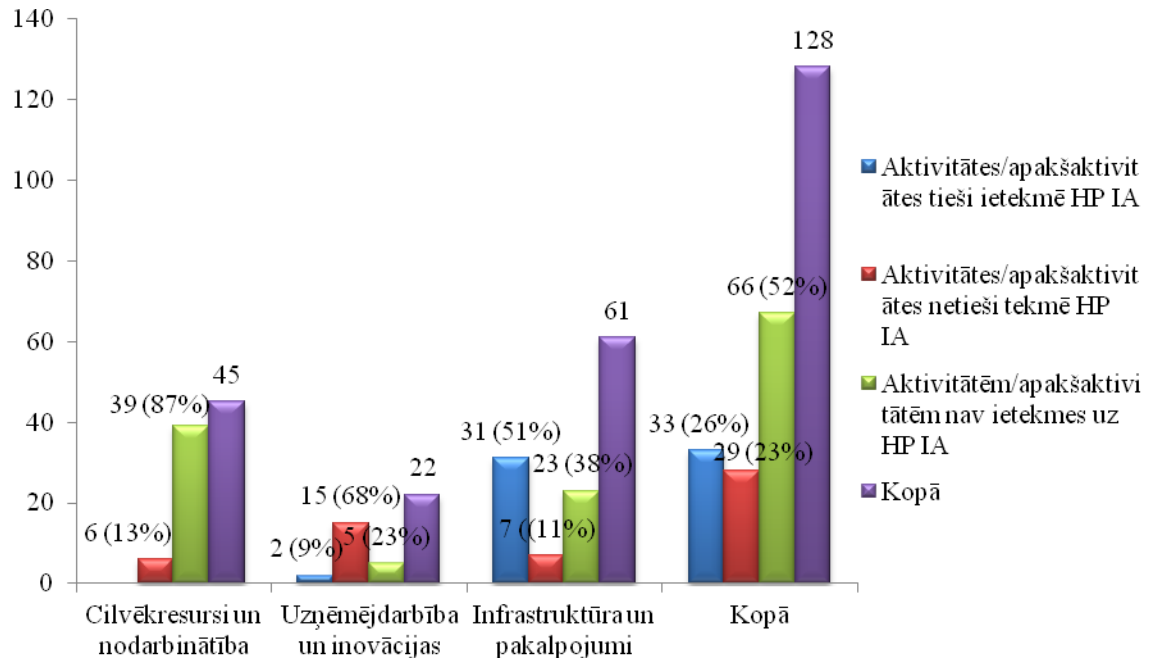
01.-12.2012.

Satura rādītājs

1. IEVADS.....	3
2. HORIZONTĀLĀS PRIORITĀTES „ILGTSPĒJĪGA ATTĪSTĪBA” RĀDĪTĀJI.....	4
2.1. Piesārņojošo vielu emisijas gaisā	4
2.2. Ūdeņu apsaimniekošana	7
2.2.1. Piesārņojošo vielu emisijas ūdenī.....	7
2.2.2. Ūdensobjektu kvalitāte	9
2.3. Atjaunojamo energoresursu izmantošana, siltumnīcefekta gāzu emisijas.....	10
2.3.1. Atjaunojamo energoresursu izmantošana	10
2.3.2. Siltumnīcefekta gāzu emisijas	11
2.4. Atkritumu apsaimniekošana	13
2.5. Dabas resursu izmantošana.....	16
2.5.1. Pazemes ūdens ņemšanas apjoms.....	16
2.5.2. Sanēto, rekultivēto piesārņoto teritoriju platība	17
3. PĀRSKATS PAR LABĀS PRAKSES PIEMĒRIEM SAISTĪBĀ AR HORIZONTĀLĀS PRIORITĀTES „ILGTSPĒJĪGA ATTĪSTĪBA” IEVIEŠANU	18
3.1. Labās prakses piemēri Vides aizsardzības un reģionālās ministrijas pārziņā esošajās aktivitātēs.....	18
3.2. Labās prakses piemēri Ekonomikas ministrijas pārziņā esošajās aktivitātēs	19
3.3. Labās prakses piemēri Satiksmes ministrijas pārziņā esošajās aktivitātēs	20
3.4. Labās prakses piemēri Veselības ministrijas pārziņā esošajās aktivitātēs.....	20
4. VEIKTIE UN PLĀNOTIE PASĀKUMI HORIZONTĀLĀS PRIORITĀTES „ILGTSPĒJĪGA ATTĪSTĪBA” IEVIEŠANAS UN UZRAUDZĪBAS NODROŠINĀŠANĀ	20
PIELIKUMS	21

1. Ievads

Visās trīs darbības programmās (turpmāk – DP) ir iekļautas aktivitātes/apakšaktivitātes, kurām ir tieša vai netieša ietekme uz horizontālo prioritāti „ilgtspējīga attīstība” (turpmāk – HP IA), kopumā šīs aktivitātes sastāda gandrīz 50% no visām 2007. – 2013. gada Eiropas Savienības (turpmāk – ES) finanšu plānošanas perioda aktivitātēm. Aktivitātes/apakšaktivitātes, kurām ir netieša ietekme uz HP IA, sastāda 23% un aktivitātes/apakšaktivitātes, kuras tieši (ilgtermiņā pozitīvi vai negatīvi) ietekmē HP IA, sastāda 26% no visām 2007. – 2013. gada finanšu plānošanas perioda aktivitātēm (1.1. attēls). Tikai darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi” ietvaros tiek īstenotas aktivitātes/apakšaktivitātes, kuras tieši pozitīvi ietekmē HP IA.

1.1. attēls. Aktivitāšu/apakšaktivitāšu sadalījums atbilstoši to ietekmei uz HP IA, skaits (%)

Aktivitāšu īstenošanas laikā, izmantojot vides kvalitātes rādītājus – HP IA īstenošanas uzraudzības rādītājus atbilstoši 27. oktobra 2009. gada Ministru kabineta noteikumiem Nr. 1238 „Eiropas Savienības fondu ieviešanas uzraudzības un izvērtēšanas kārtība”, nav iespējams objektīvi raksturot tiešu aktivitāšu ietekmi, jo šī ietekme būs identificējama tikai ilgtermiņā pēc aktivitāšu īstenošanas kopumā. Aktivitāšu īstenošanas ieguldījums, ja to īstenošana nav pabeigta pilnībā, vispārējā Latvijas vides kvalitātes raksturojumā atbilstoši valsts vides statistiskajai informācijai praktiski nav nosakāms.

Kvalitatīvi aktivitāšu ietekmi var noteikt, analizējot, vai ES fondu līdzfinansējums piešķirts projektiem, kuriem plānota pozitīva ietekme uz vidi (1.1. tabula), kā arī aktivitāšu īstenošanas uzraudzības rādītājus.

2012.gadā apstiprināti 65 projekti, kas vērsti uz ūdens piesārņojuma samazinājumu un ūdens zudumu samazinājumu, 23 projekti – uz atkritumu apsaimniekošanas kvalitātes uzlabošanu, 349 projekti – uz gaisa piesārņojuma samazinājumu, 330 projekti – uz siltumnīcas efekta gāzu emisiju samazinājumu, 46 projektiem vērtēšanas procesā piešķirti punkti HP IA un 42 projektu īstenošanā paredzēti pasākumi trokšņa līmeņa samazināšanai (1.1. tabula).

Arī aktivitātes, kas saistītas ar izglītības līmeņa un izglītības kvalitātes uzlabošanu, zinātnes attīstību, it sevišķi tādu zinātnes nozaru attīstību, kas sekmē dabas un energoresursu ilgtspējīgu izmantošanu, ilgtermiņā spēj pozitīvi ietekmēt vidi (Skatīt pielikumu).

VARAM_240413_prec; Ziņojums par horizontālās prioritātes „ilgtspējīga attīstība” īstenošanu; prec

1.1.tabula. Eiropas Savienības fondu līdzfinansējuma saņemšanai ar ietekmi uz vidi apstiprināto projektu skaits

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	Kopā
Apstiprināto projektu skaits, kas vērsti uz ūdens piesārņojuma samazinājumu un ūdens zudumu samazinājumu	48	96	109	108	65	426
<i>DP "Uzņēmējdarbība un inovācijas"</i>	0	0	9	0	0	9
<i>DP "Infrastruktūra un pakalpojumi"</i>	48	96	100	108	65	417
Apstiprināto projektu skaits, kas vērsti uz atkritumu apsaimniekošanas kvalitātes uzlabošanu	0	31	18	38	23	110
<i>DP "Uzņēmējdarbība un inovācijas"</i>	0	0	10	0	0	10
<i>DP "Infrastruktūra un pakalpojumi"</i>	0	31	8	38	23	100
Apstiprināto projektu skaits, kas vērsti uz gaisa piesārņojuma samazinājumu	37	79	145	331	349	941
<i>DP "Uzņēmējdarbība un inovācijas"</i>	0	0	18	0	0	18
<i>DP "Infrastruktūra un pakalpojumi"</i>	37	79	127	331	349	923
Apstiprināto projektu skaits, kas vērsti uz siltumnīcas efekta gāzu emisiju samazinājumu	37	103	118	342	330	930
<i>DP "Uzņēmējdarbība un inovācijas"</i>	0	0	17	0	0	17
<i>DP "Infrastruktūra un pakalpojumi"</i>	37	103	101	342	330	913
Apstiprināto projektu skaits, kuriem piešķirti punkti horizontālajā prioritātē „Ilgtspējīga attīstība”	6	41	229	124	46	446
<i>DP "Uzņēmējdarbība un inovācijas"</i>	0	0	114	9	0	123
<i>DP "Infrastruktūra un pakalpojumi"</i>	6	41	115	115	46	323
Apstiprināto projektu skaits, kas vērsti uz trokšņa līmeņa samazinājumu	0	22	41	19	42	124
<i>DP "Infrastruktūra un pakalpojumi"</i>	0	22	41	19	42	124

2. Horizontālās prioritātes „ilgtspējīga attīstība” rādītāji

2.1. Piesārņojošo vielu emisijas gaisā

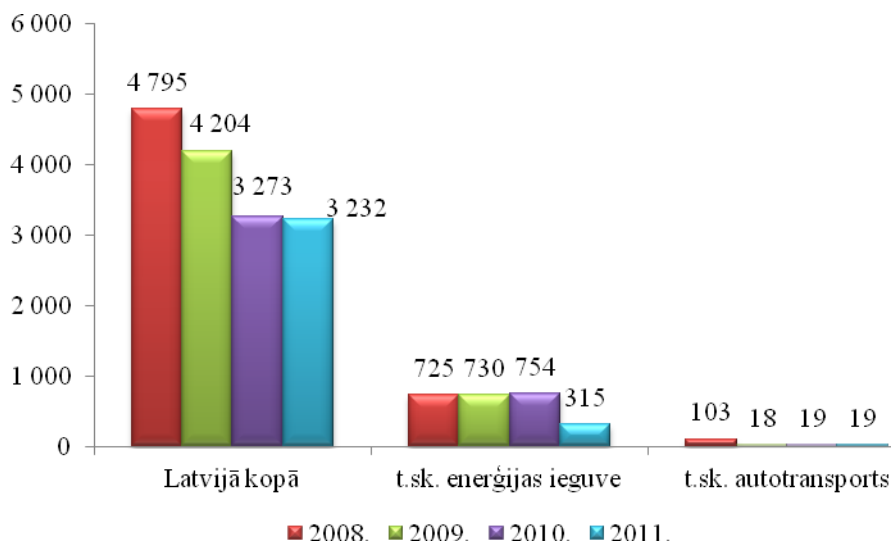
Kopumā DP „Infrastruktūra un pakalpojumi” īstenošanas laikā apstiprināti 97 transporta infrastruktūras attīstības projekti (2012. gadā – 42 projekti) un 818 energoefektivitātes paaugstināšanas un siltumnoturības uzlabošanas projekti (2012. gadā – 307 projekti), 8 velotūrisma attīstības projekti un DP „Uzņēmējdarbība un inovācijas” ietvaros 18 projekti, kuriem iespējama ietekme uz piesārņojošo vielu emisijām gaisā.

Piesārņojošo vielu emisiju gaisā samazināšana ir iespējama, ja:

- energoresursi tiek izmantoti efektīvi un racionāli;
- tiek attīstīta videi draudzīga transporta sistēma;

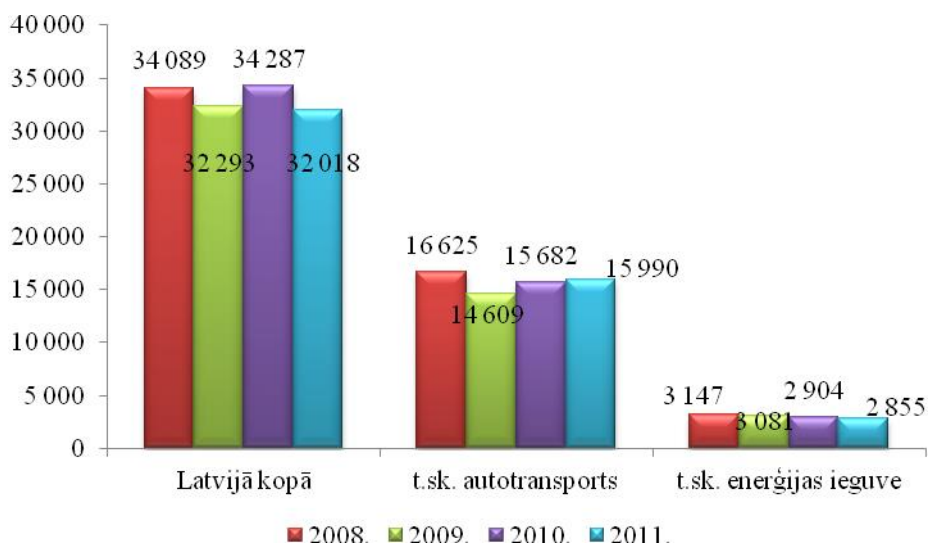
- veicināta labāko pieejamo tehnisko paņēmieni, videi draudzīgu tehnoloģiju un tīrākas ražošanas ieviešana, kā arī uzlabojot dūmgāzu attīrīšanu.

Statistikas dati parāda, ka transporta sektora radītās SO₂ emisiju īpatsvars no kopējām emisijām svārstās 06% līdz 2% robežās, enerģijas ieguves radītā – 9,7% līdz 24% no kopējām emisijām Latvijā. Būtisks ir SO₂ emisiju samazinājums 2011. gadā no enerģijas ieguves procesa (2.1. attēls), ko daļēji var izskaidrot ar to, ka pašvaldības SIA "Ventpils siltums", kas ir lielākais sēra emisiju radītājs, līdz 2010. gadam (ieskaitot) izmantoja mazutu ar sēra saturu lielāku par 1%, bet 2011. gadā – mazutu ar sēra saturu mazāku par 1%. Turklāt 2011. gads caurmērā bija daudz siltāks par 2010. gadu, kā rezultātā kopumā tika izmantots mazāk degvielas.

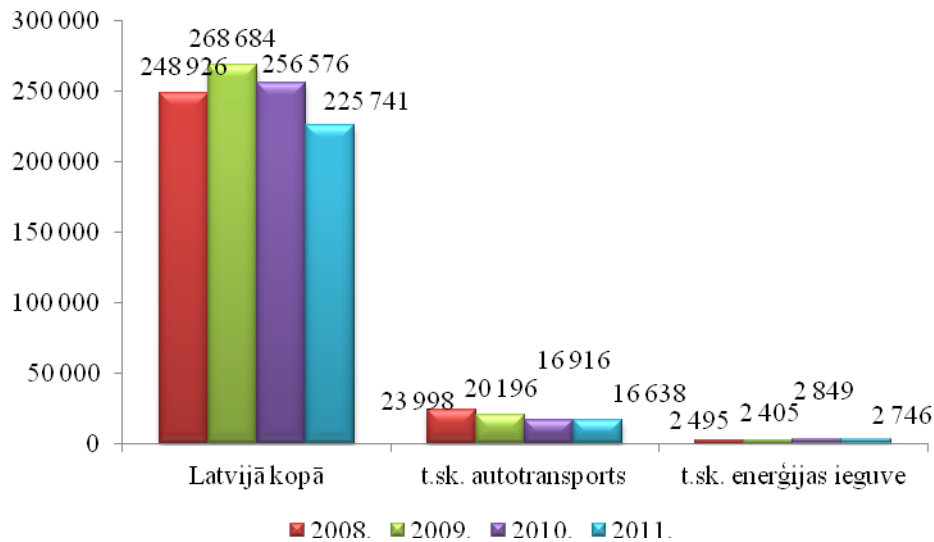
2.1. attēls. Sēra dioksīda (SO₂) emisijas, t

Transporta sektora radītās NO_x emisiju īpatsvars no kopējām emisijām nepārsniedz 50% robežu, savukārt enerģijas ieguves radītā – 10% no kopējām NO_x emisijām Latvijā (2.2. attēls).

2.2. attēls. Slāpekļa oksīdu (NO_x) emisijas, t

Transporta sektora radītās CO emisiju īpatsvars no kopējām emisijām svārstās 7% līdz 10% robežās, enerģijas ieguves radītā – 1% robežās no kopējām emisijām Latvijā (2.3. attēls).

2.3. attēls. Oglekļa monoksīda (CO) emisijas, t

Nevarot kvantitatīvi noteikt aktivitāšu īstenošanas ietekmi uz šiem HP IA īstenošanas uzraudzības rādītājiem, ietekmi var raksturot ar aktivitāšu īstenošanas uzraudzības rādītājiem (2.1. tabula). 2012. gadā pabeigti 108 (kopā 178 projekti) siltumnoturību uzlabošanas projekti, 12 (kopā 18 projekti) siltumapgādes sistēmu efektivitātes paaugstināšanas projekti, 4 atjaunojamus energoresursus izmantojošu koģenerācijas elektrostaciju attīstības projekti un 2 velotūrisma attīstības projekti.

2.1. tabula. Uzraudzības rādītāji ar potenciālu ietekmi uz piesārņojošo vielu emisijām gaisā

Rādītāja nosaukums	Plāns	Sasniegtais	Izpilde,
	2013.	2012.	%
Laika ietaupījuma vērtība pasažieriem dēļ noasfaltēta pirmās šķiras a/c	611 734	-	-
Rekonstruēto tranzītielu km skaits no kopējā tranzītielu skaita, %	8	-	-
Izveidoti jauni, labiekārtoti veloceļi, km	49	53,56	109,3%
Ieviesti energoefektivitātes pasākumi daudzdzīvokļu mājās	120	161	134,2%
Siltumenerģijas patēriņa samazinājums atbalstītajās daudzdzīvokļu mājās	15,00	47,68	317,9%
Izveidotas energoefektīvas sociālās mājas	73	36	49,3%
Siltumenerģijas patēriņa samazinājums atbalstītajās sociālajās mājās (MWh gadā)	2,00	45,16	2258%
Rekonstruētie siltumtīkli, km	160	43,79	27,4%
Rekonstruētās siltumenerģijas ražošanas jaudas, MW	500	87,5	17,5%
Siltumenerģijas zudumi rekonstruētajos siltumtīklos	16,00	12,31	104,4%
Siltumenerģijas ražošanas efektivitāte rekonstruētajos siltuma avotos	80	88	110,0%
Uzstādīto atjaunojamus energoresursus izmantojošu koģenerācijas elektrostaciju jaudas, MWel	16	3,68	23,0%
Ar atjaunojamiem energoresursiem saražotās elektroenerģijas īpatsvars	2,50	0,22	8,8%

Jo augstāka ir šo rādītāju izpilde, jo lielāks būs ES fondu līdzfinansēto aktivitāšu ieguldījums gaisa piesārņojošo vielu emisiju ierobežošanā, pieaugot transporta intensitātei un palielinoties enerģijas patēriņam ekonomiskās izaugsmes laikā.

2.2. Ūdeņu apsaimniekošana

2.2.1. Piesārņojošo vielu emisijas ūdenī

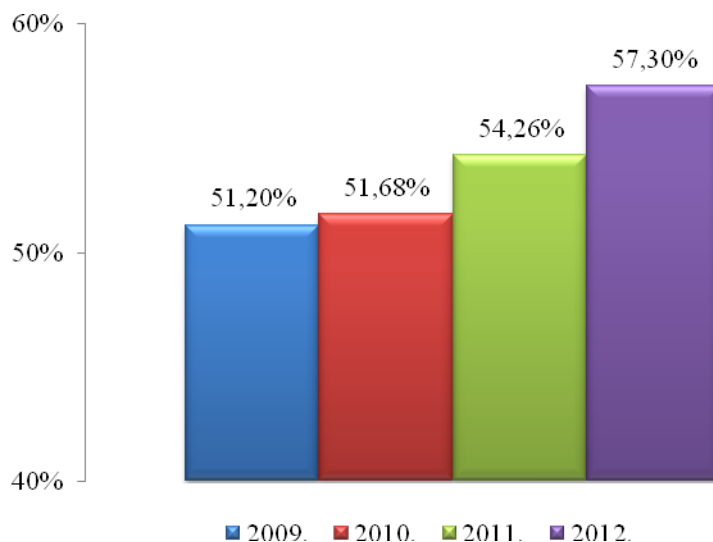
Būtiskākā ietekme uz šo sfēru ir pasākumiem, kas iekļauti darbības programmā „Infrastruktūra un pakalpojumi”. Piesārņojošo vielu emisijas ūdenī ietekmē 3.4.1.1. aktivitāte „Ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstība apdzīvotās ar iedzīvotāju skaitu līdz 2000” (turpmāk – 3.4.1.1. aktivitāte) un 3.5.1.1. aktivitāte „Ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstība aglomerācijas ar cilvēki ekvivalentu lielāku par 2000” (turpmāk – 3.5.1.1. aktivitāte).

Kopumā darbības programmu īstenošanas laikā apstiprināti 426 projekti, kuriem iespējama ietekme uz piesārņojošo vielu emisijām ūdenī. No šiem projektiem 65 projekti ES fondu finansējuma saņemšanai apstiprināti 2012. gadā.

Līdz 2012. gada beigām atbilstoši Vienotās informācijas sistēmas (turpmāk – VIS) informācijai 3.4.1.1. un 3.5.1.1. aktivitāšu ietvaros pabeigti 164 projekti, no tiem 137 (101 projekts 2012. gadā) ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstības projekti apdzīvotās vietās ar iedzīvotāju skaitu līdz 2000 un 27 (12 projekti 2012. gadā) projekti aglomerācijās ar cilvēku ekvivalentu lielāku par 2000. Pabeidzot īstenot ūdenssaimniecības infrastruktūras projektus, palielinājies to Latvijas iedzīvotāju skaits, kuriem ir pieejami kvalitatīvi centralizētie notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas pakalpojumi, kā rezultātā tiek samazināts ar neattīrītiem notekūdeņiem vidē novadītais piesārņojums (2.4.attēls). 57,3% Latvijas iedzīvotāju nodrošināta kvalitatīvu notekūdeņu apsaimniekošanas pakalpojumu pieejamība, t.i., plānotā darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi” ietekmes rādītāja „iedzīvotāju īpatsvars, kam nodrošināti normatīvo aktu prasībām atbilstoši notekūdeņu apsaimniekošanas pakalpojumi” (64%) izpilde sasniedz 89,5% (2.2. tabula, 2.4. attēls). Kopumā par 140,5 tūkstošiem palielinājies to iedzīvotāju skaits, kuriem ir nodrošināta pieejamība normatīviem aktiem atbilstošiem kanalizācijas pakalpojumiem.

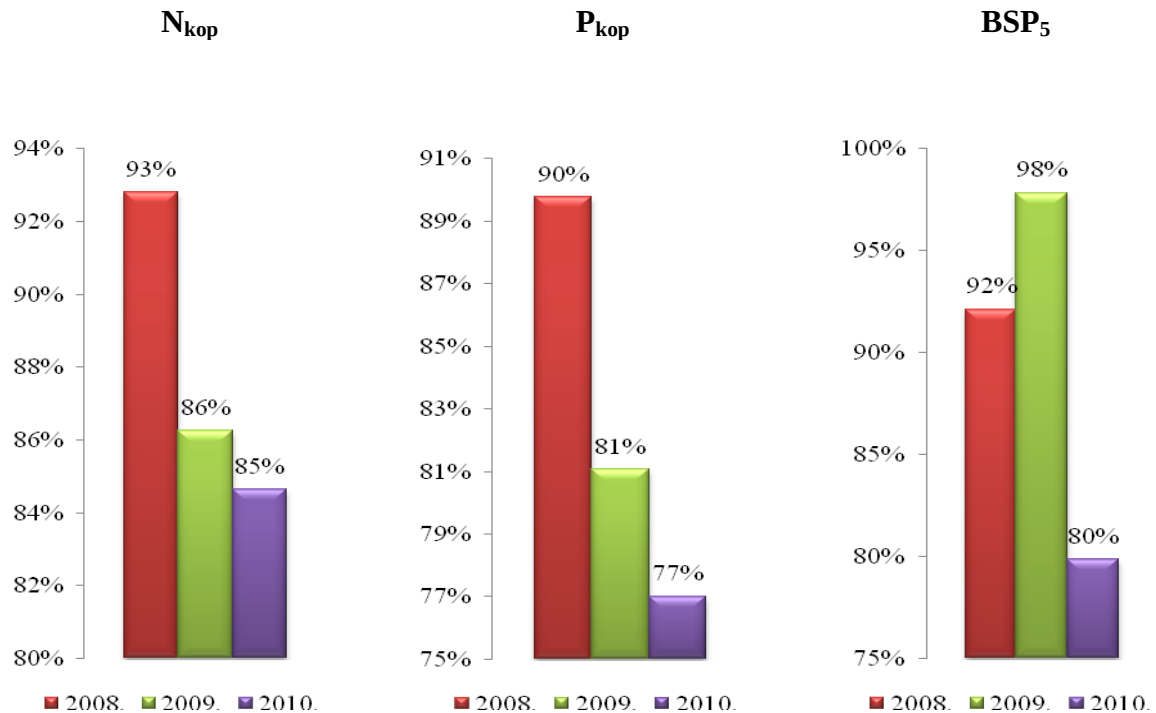
2.2. tabula. Aktivitāšu uzraudzības rādītāji ar ietekmi uz ūdeņu apsaimniekošanu

Rādītāja nosaukums	Plāns	Sasniegtais	Izpilde,
	2013.	2012.	%
Iedzīvotāju īpatsvars, kam nodrošināti normatīvo aktu prasībām atbilstoši notekūdeņu apsaimniekošanas pakalpojumi, %	64	57,3	89,5
Papildu iedzīvotāju skaits, uz ko vērsti ūdenssaimniecības projekti, milj.	1,81	0,223	12,3%

2.4. attēls. Rādītāja „iedzīvotāju īpatsvars, kam nodrošināti normatīvo aktu prasībām atbilstoši notekūdeņu apsaimniekošanas pakalpojumi” sasniegšanas progress

Uzlabojot notekūdeņu attīrīšanas kvalitāti, t.i., rekonstruējot vai izbūvējot jaunas notekūdeņu attīrīšanas iekārtas, aglomerācijās ar CE>2000 un apdzīvotās vietās ar iedzīvotājus skaitu līdz 2000, vērojamas vidē novadītā piesārņojuma izmaiņas no šiem punktveida piesārņojuma avotiem (2.5. attēls).¹

2.5. attēls. 3.4.1.1. un 3.5.1.1. aktivitāšu ietvaros īstenoto projektu teritorijās indikatīvi vidē novadītais punktveida piesārņojums, % no kopējā vidē novadītā paliekošā piesārņojuma

Vispārējās tendences liecina, ka, samazinoties biogēno elementu un skābekli patērējošo organisko vielu paliekošajam piesārņojumam virszemes ūdeņos no punktveida piesārņojuma avotiem, vienlaikus samazinās arī aglomerāciju ar CE>2000 un apdzīvotu vietu ar iedzīvotāju skaitu līdz 2000 (3.5.1.1. un 3.4.1.1. aktivitātes) daļa vidē novadītā kopējā paliekošajā piesārņojumā (2.5. attēls). Galvenokārt gan šī pozitīvā ietekme ir saistīta ar ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstībā ieguldītajiem finanšu līdzekļiem, t.sk. ES fondu līdzekļiem laikā no 2000. līdz 2009. gadam, kad aglomerācijās ar CE>2000 tika rekonstruētas un no jauna izbūvētas notekūdeņu attīrīšanas iekārtas.

Saskaņā ar finansējuma saņēmēju informāciju 2012. gadā 3.4.1.1. un 3.5.1.1. aktivitātes pabeigto projektu ietvaros tika samazināts vidē novadītā kopējā slāpekļa daudzums par 15,159 t kg gadā, kopējā fosfora daudzums par 6,34 t un BSP₅ – par 120,84 t gadā.

Arī no 3.1.4.3. aktivitātē „Pirmskolas izglītības iestāžu infrastruktūras attīstība nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centros” (turpmāk – 3.1.4.3. aktivitāte), 3.1.4.4. aktivitātē „Atbalsts alternatīvās aprūpes pakalpojumu pieejamības attīstībai” (turpmāk – 3.1.4.4. aktivitāte) un 3.6.1.1. aktivitātē „Nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centru izaugsmes veicināšana līdzsvarotai valsts attīstībai” (turpmāk – 3.6.1.1. aktivitāte) pabeigtajiem projektiem 37 projektos (2012. gadā 3.1.4.3. aktivitātē pabeigti 5 projekti,

¹ Tā kā nav pabeigta Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra jaunās sistēmas vides statistikas datu bāzu adaptācija, nodaļā iekļautā informācija ir indikatīva.

3.1.4.4. aktivitātē – 2 projekti) veikti ieguldījumi ūdenssaimniecības pakalpojumu uzlabošanai.

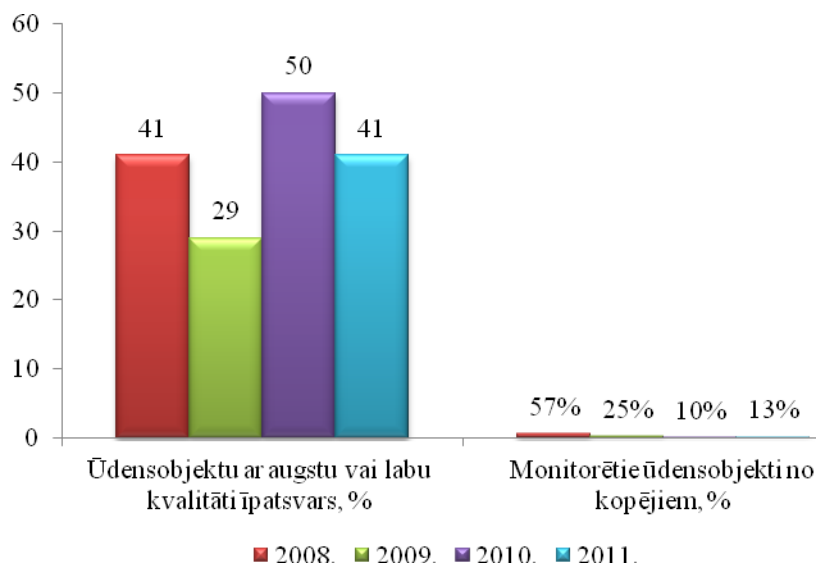
2.2.2. Ūdensobjektu kvalitāte

Par ūdensobjektu kvalitāti raksturojošu rādītāju 2007. – 2013. gada ES finanšu plānošanas periodā noteikta darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi” ietekmes rādītājs „nodrošināta cilvēku veselībai nekaitīga ūdens kvalitāte (ūdensobjektu ar labu un augstu ūdens kvalitāti īpatsvars)”. Ūdensobjektu kvalitāti ietekmē:

- notekūdeņu radītā slodze (piemēram, 3.4.1.1. un 3.5.1.1. aktivitāte);
- piesārņotās vietas, tostarp vēsturiski piesārņotās vietas un atkritumu izgāztuves (piemēram, 3.3.1.6. „Liepājas Karostas ilgtspējīgas attīstības priekšnoteikumu nodrošināšana”, 3.4.1.4. aktivitāte „Vēsturiski piesārņoto vietu sanācija” un 3.5.1.2.1. apakšaktivitāte „Normatīvo aktu prasībām neatbilstošo izgāztuvju rekultivācija”);
- lauksaimnieciskās darbības un centralizēti nesavāktie un neattīrītie notekūdeņi;
- morfoloģiskie pārveidojumi (aizsprosti, polderi, upju taisnošana);
- pārrobežu piesārņojums;
- plūdu apdraudējums (piemēram, 3.4.1.5.1. apakšaktivitāte „Plūdu risku samazināšana grūti prognozējami vižņu-ledus parādību gadījumos” un 3.4.1.5.2. apakšaktivitāte „Hidro tehnisko būvju rekonstrukcija plūdu draudu risku novēršanai un samazināšanai”).

Upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plānos, kas izstrādāti sešu gadu periodam no 2010. līdz 2015. gadam, atspoguļots ūdensobjektu patreizējais stāvoklis, kas vienlaikus nozīmē gan ūdens resursu pietiekamības, gan ūdeņu ekoloģiskās un ķīmiskās kvalitātes novērtējumu. Ūdensobjektiem izvirzīti to kvalitātes mērķi un pasākumi mērķu sasniegšanai, kā arī iekļauta informācija par ūdens objektu ekoloģisko un ķīmisko kvalitāti. Saskaņā ar šiem plāniem, kas apstiprināti 2010. gadā, Latvijā vidēji ~51% no upju un ezeru ūdensobjektiem ir augsta vai laba ekoloģiskā kvalitāte.

Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra virszemes ūdeņu kvalitātes ikgadējos monitoringa datus nevar viennozīmīgi interpretēt un salīdzināt ar iepriekš iegūtajiem datiem, jo ūdensobjektu skaits un paši ūdensobjekti, kur veikts monitorings, atsevišķos gados atšķiras. Ja 2007. gadā tika monitorēti gandrīz 50% no visiem ūdensobjektiem (204 upju un 259 ezeru ūdensobjekti), tad 2011. gadā – tikai 13% no visiem ūdensobjektiem (2.6. attēls).

2.6. *attēls*. Virszemes ūdensobjektu ar augstu vai labu kvalitāti īpatsvars 2008. – 2011. gadā, %²

Objektīvu ietekmes novērtējumu par Latvijas teritorijā atrodošos ūdensobjektu kvalitātes izmaiņām varēs sniegt 2015. gadā, kad tiks pabeigta upju baseinu plānu izstrāde nākošajam apsaimniekošanas ciklam (2016. – 2021.), t.i., kad tiks apkopota visa informācija par ūdensobjektu kvalitāti un atkārtoti izvērtētas ūdens objektus ietekmējošās slodzes.³

2.3. Atjaunojamo energoresursu izmantošana, siltumnīcefekta gāzu emisijas

2.3.1. Atjaunojamo energoresursu izmantošana

Valsts stratēģiskā ietvardokumenta uzraudzībai noteikts HP IA rādītājs – atjaunojamo enerģijas resursu īpatsvars ir līdzsvarots ar primārajiem enerģijas resursiem (bāzes vērtība 2005.gada – 35%). Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvu 2009/28/EK (2009. gada 23. aprīlis) par atjaunojamo energoresursu izmantošanas veicināšanu un ar ko groza un sekojoši atceļ direktīvu 2001/77/EK un 2003/30/EK izmanto rādītāju „atjaunojamās enerģijas īpatsvars no kopējā enerģijas bruto gala patēriņā” (2.3. *tabula*). Latvijas vispārējais mērķis ir palielināt no atjaunojamiem energoresursiem saražotās enerģijas īpatsvaru no 32,6% 2005.gadā līdz 40% 2020.gadā enerģijas bruto galapatēriņā. No atjaunojamiem energoresursiem saražotas enerģijas īpatsvaram enerģijas bruto galapatēriņā 2011.–2012. gada periodā jāsasniedz 34,08%, 2013.–2014. gada periodā 34,82%, 2015.–2016. gada periodā 35,93% un 2017.–2018. gada periodā 37,41%. Savukārt transporta sektorā līdz 2020. gadam atjaunojamās enerģijas īpatsvaram jāsasniedz vismaz 10% no enerģijas bruto galapatēriņa transportā (2009. gadā sasniegti 1,1%, 2010. gadā – 3,3% un 2011. gadā – 4,8%). 2011. gadā, salīdzinot ar 2009. gadu, kopējais atjaunojamās enerģijas īpatsvars ir samazinājies par 1,2 procentu punktiem un bija 33,1%.

2.3. *tabula*. Atjaunojamo energoresursu īpatsvars kopējā enerģijas gala patēriņā

Rādītāja nosaukums	Mērķis (2013.–2014.)	Izpilde 2011. gadā ⁴
Atjaunojamo energoresursu īpatsvars kopējā enerģijas gala patēriņā	34,8 %	33,1%

Šo HP IA rādītāju ietekmē 3.5.2.2. aktivitātes „Atjaunojamo energoresursu izmantojošu koģenerācijas elektrostaciju attīstība” (turpmāk – 3.5.2.2. aktivitāte) īstenošana, kuras uzraudzības rādītāju izpilde sasniegusi 23% rādītājam „Uzstādīto atjaunojamās energoresursus izmantojošu koģenerācijas elektrostaciju jaudas, MWel” un 8,8% rādītājam „Ar atjaunojamiem energoresursiem saražotās elektroenerģijas īpatsvars” (2.4. *tabula*).

2.4. *tabula*. 3.5.2. pasākuma „Enerģētika” 3.5.2.2. aktivitātes „Atjaunojamo energoresursu izmantojošu koģenerācijas elektrostaciju attīstība” uzraudzības rādītāji

Rādītāja nosaukums	Plāns	Sasniegtais	Izpilde,
	2013.	2012.	%
Uzstādīto atjaunojamās energoresursus izmantojošu koģenerācijas elektrostaciju jaudas, MWel	16	3,68	23,0%
Ar atjaunojamiem energoresursiem saražotās elektroenerģijas īpatsvars, %	2,50	0,22	8,8%

² Latvijas virszemes ūdeņu kvalitātes pārskats par 2009. gadu; Ziņojums par virszemes un pazemes ūdeņu aizsardzību, 2010.

³ Atbilstoši Ūdens apsaimniekošanas likumā noteiktajam, lai Latvija izpildītu savas saistības attiecībā uz Ūdens struktūrdirektīvas īstenošanu, 2013.gadā ir jāveic ūdeņu stāvokļa un antropogēnās ietekmes atkārtots izvērtējums, kā arī jāatjauno ūdens resursu lietošanas ekonomiskā analīze Daugavas, Gaujas, Lielupes un Ventas upju baseinu apgabalos.

⁴ EM aprēķins, par pamatu ņemot CSP datus. Dati par 2012. gadu būs pieejami 2013. gada vidū. VARAM_240413_prec; Ziņojums par horizontālās prioritātes „ilgtspējīga attīstība” īstenošanu; prec

No 3.5.2.2. aktivitātes ietvaros apstiprinātajiem 10 projektiem, kuru īstenošana plānota Jēkabpilī, Rīgā, Jelgavā, Gulbenē, Kuldīgā, Liepājā, Valkā, Kārsavas novadā un Saldus novadā, 2012. gadā ir pabeigti četri projekti Jēkabpilī, Gulbenē, Liepājā un Saldus novada Novadnieku pagastā. Šīs aktivitātes ietekmi uz rādītāju „atjaunojamās enerģijas īpatsvars no kopējā enerģijas bruto gala patēriņā” būs iespējams novērtēt pēc visu apstiprināto projektu īstenošanas 5 gadu pēcieviešanas uzraudzības periodā.

2.3.2. Siltumnīcefekta gāzu emisijas

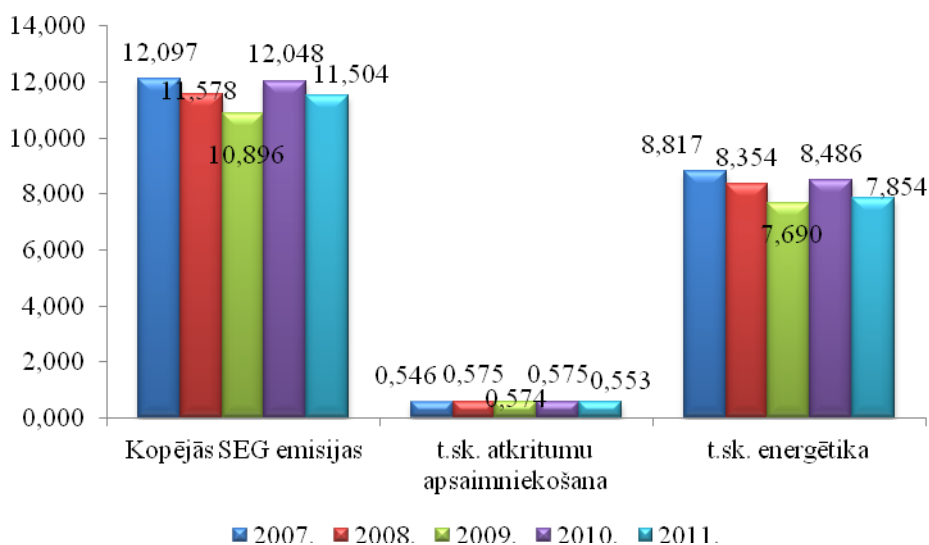
Latvijai, saskaņā ar Kioto protokolu⁵, individuāli vai kopā ar citām valstīm jāsasniedz emisiju līmenis periodam no 2008. – 2012. gadam, kas ir 8% zem 1990. gada līmeņa t.i., 23 836,43 Gg CO₂ ekvivalenta gadā (darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi” ietekmes rādītājs – siltumnīcefekta gāzu emisijas (turpmāk – SEG emisijas) nepārsniedz Latvijai noteiktās saistības). SEG emisiju samazināšanās ekonomikā sasniedzama galvenokārt ar pasākumiem samazinot enerģijas patēriņu, palielinot atjaunojamo energoresursu īpatsvaru un uzlabojot energoefektivitāti enerģijas ražošanā un lietošanā.

2.5. tabula. Latvijas saistības SEG emisiju samazināšanai, tūkst. Gg CO₂ ekvivalenta gadā

Rādītāja nosaukums	Plāns 2013. gadā	Izpilde 2011. gadā	Izpilde %
Siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisijas nepārsniedz Latvijai noteiktās saistības (SEG piesaistes apjoms) ⁶	32	19	59%
Siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisijas nepārsniedz Latvijai noteiktās saistības	23,8	11,5	100%

Galvenie pasākumi SEG emisiju samazināšanai darbības programmu ietvaros ir:

- ēku renovācijas pasākumi;
- efektīvu un videi draudzīgu tehnoloģiju izstrāde un ieviešana;
- atjaunojamo energoresursu īpatsvara palielināšana energoresursu bilanci;
- energoresursu efektīva un racionāla izmantošana,
- kā arī atkritumu apsaimniekošanas sistēmas uzlabojumi.

2.7. attēls. Siltumnīcefekta gāzu emisijas atbilstoši nozarēm, tūkst. Gg CO₂ ekvivalenta gadā⁷

⁵ ANO Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām protokols, kas tika izveidots kā līdzeklis cīņā pret globālo sasilšanu

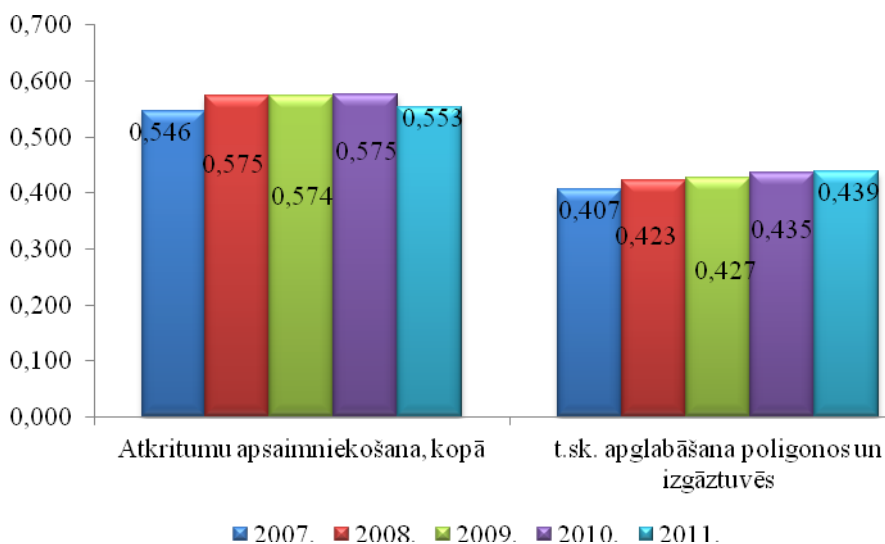
⁶ Vides politikas pamatnostādnes, 2009.-2015.

⁷ Avots: LVGMC sagatavotais Nacionālais inventarizācijas ziņojums 1990-2009, 2011

VARAM_240413_prec; Ziņojums par horizontālās prioritātes „ilgtspējīga attīstība” īstenošanu; prec

Izvērtējot atsevišķo nozaru ieguldījumu, redzams, ka lielāko daļu no SEG emisijām jeb ~70% dod enerģijas izmantošana, tai skaitā transports. Laikā no 2007. gada līdz 2009. gadam SEG emisijas, ko rada enerģijas izmantošana, ir samazinājušās, bet sākot ar 2010. gadu atkal novērojama SEG emisiju palielināšanās (2.7. attēls). Neskatoties uz šo palielināšanos, samazinājies ar šo sektoru saistīto SEG emisiju īpatsvars kopējā emisiju apjomā attiecīgi no 73% 2007. gadā līdz 68% 2011. gadā.

Būtiski mazāku ieguldījumu SEG emisijās dod SEG emisijas, ko rada atkritumu apsaimniekošana, t.i., SEG emisiju īpatsvars kopējā emisiju apjomā svārstās 5% robežās. Tā kā samazinās sadzīves atkritumu apglabāšanas daudzums atkritumu poligonos no 820 tūkst. t 2007. gadā līdz 546 tūkst. t 2011. gadā (2.9. attēls), kā arī rekultivētas normatīviem aktiem neatbilstošas sadzīves atkritumu izgāztuves, paredzams, ka turpmāk samazināsies SEG emisiju apjoms no atkritumu apglabāšanas atkritumu poligonos un izgāztuvēs (2.8.attēls).

2.8. attēls. Siltumnīcefekta gāzu emisijas no atkritumu apglabāšanas atkritumu poligonos un izgāztuvēs, tūkst. Gg CO₂ ekvivalenta gadā

Vislielākā ietekme siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājumā ir:

- 3.4.4.1. aktivitātei „Daudzdzīvokļu māju siltumnoturības uzlabošanas pasākumi”;
- 3.4.4.2. aktivitātei „Sociālo dzīvojamo māju siltumnoturības uzlabošanas pasākumi”;
- 3.5.2.1. aktivitātei „Pasākumi centralizētās siltumapgādes sistēmu efektivitātes paaugstināšanai”;
- 3.5.2.2. aktivitātei „Atjaunojamo energoresursu izmantojošu koģenerācijas elektrostaciju attīstība”.

Būtiski mazāka ietekme uz SEG emisiju samazināšanu ir:

- 3.1.4.3. aktivitātei „Pirmskolas izglītības iestāžu infrastruktūras attīstība nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centros”;
- 3.1.4.4. aktivitātei „Atbalsts alternatīvās aprūpes pakalpojumu pieejamības attīstībai”;
- 3.1.5.3.1. apakšaktivitātei „Stacionārās veselības aprūpes attīstība”;
- 3.4.2.1.2. apakšaktivitātei „Nacionālās nozīmes velotūrisma produkta attīstība”;
- 3.5.1.2.1. apakšaktivitātei „Normatīvo aktu prasībām neatbilstošo izgāztuvju rekultivācija”;
- 3.5.1.2.2. apakšaktivitātei „Reģionālu atkritumu apsaimniekošanas sistēmu attīstība”;
- 3.6.1.1. aktivitātei „Nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centru izaugsmes veicināšana līdzsvarotai valsts attīstībai”.

Kopumā darbības programmu īstenošanas laikā apstiprināti 930 projekti (818 projekti siltumnoturības uzlabošanas un siltumapgādes efektivitātes uzlabošanas sfērā, 87 projekti atkritumu apsaimniekošanas jomā, 8 velotūrisma attīstības projekti un DP „Uzņēmējdarbība un inovācijas” ietvaros 17 projekti), kas vērsti uz siltumnīcas efekta gāzu emisiju samazinājumu. No šiem projektiem 307 projekti siltumnoturības uzlabošanas un siltumapgādes efektivitātes uzlabošanas sfērā un 23 projekti atkritumu apsaimniekošanas jomā ES fondu finansējuma saņemšanai apstiprināti 2012. gadā.

2012. gadā pabeigti 108 (kopā 178 projekti) siltumnoturību uzlabošanas projekti, 12 (kopā 18 projekti) siltumapgādes sistēmu efektivitātes paaugstināšanas projekti, 4 atjaunojamais energoresursus izmantojošu koģenerācijas elektrostaciju attīstības projekti, 2 velotūrisma attīstības projekti, 11 (kopā 41 projekts) sadzīves atkritumu rekultivācijas projekti un 4 sadzīves atkritumu poligonu infrastruktūras attīstības projekti, tostarp sadzīves atkritumu poligona izveides projekts Vidusdaugavas sadzīves atkritumu apsaimniekošanas reģionā. No 3.1.4.3., 3.1.4.4. un 3.6.1.1. aktivitātē 41 pabeigtā projekta, kur ieguldīti līdzekļi arī pasākumos ar ietekmi uz energoresursu patēriņa samazināšanu, 2012. gadā pabeigti 15 projekti.

2.5. tabula. Uzraudzības rādītāji ar potenciālu ietekmi uz SEG emisijām

Rādītāja nosaukums	Plāns	Sasniegtais	Izpilde,
	2013.	2012.	%
Komersantu skaits, kas ievieš jaunus produktus vai tehnoloģijas	420	160	38,1%
Ieviesti energoefektivitātes pasākumi daudzdzīvokļu mājās	120	161	134,2%
Siltumenerģijas patēriņa samazinājums atbalstītajās daudzdzīvokļu mājās	15,00	47,68	317,9%
Izveidotas energoefektīvas sociālās mājas	73	36	49,3%
Siltumenerģijas patēriņa samazinājums atbalstītajās sociālajās mājās (MWh gadā)	2,00	45,57	2278,5%
Rekonstruētie siltumtīkli, km	160	43,79	27,4%
Rekonstruētās siltumenerģijas ražošanas jaudas, MW	500	87,5	17,5%
Siltumenerģijas zudumi rekonstruētajos siltumtīklos	16,00	12,31	104,4%
Siltumenerģijas ražošanas efektivitāte rekonstruētajos siltuma avotos	80	88	110,0%
Uzstādīto atjaunojamais energoresursus izmantojošu koģenerācijas elektrostaciju jaudas, MWel	16	3,68	23,0%
Ar atjaunojamiem energoresursiem saražotās elektroenerģijas īpatsvars, %	2,50	0,22	8,8%
Izveidoti jauni, labiekārtoti veloceļi, km	49	53,56	109,3%
Rekultivēto normatīvo aktu prasībām neatbilstošo atkritumu izgāztuvju skaits	261	217	83,1%

2.4. Atkritumu apsaimniekošana

Kopumā darbības programmu īstenošanas laikā apstiprināti 110 projekti, kas vērsti uz atkritumu apsaimniekošanas kvalitātes uzlabošanu, no kuriem 23 projekti, t.sk. 22 sadzīves atkritumu izgāztuvju rekultivācijas projekti apstiprināti 2012. gadā.

Lielākā ietekme uz atkritumu apsaimniekošanas sfēras attīstību raksturojošiem rādītājiem ir 3.5.1.2. aktivitātes „Reģionālu atkritumu apsaimniekošanas sistēmu attīstība” 3.5.1.2.2. apakšaktivitātei „Reģionālu atkritumu apsaimniekošanas sistēmu attīstība” (turpmāk – 3.5.1.2.2. apakšaktivitāte) (2012. gadā apstiprināts 1 projekts) un 3.5.1.2.3. apakšaktivitātei „Dalītās atkritumu apsaimniekošanas sistēmu attīstība” (turpmāk – 3.5.1.2.3. apakšaktivitāte).

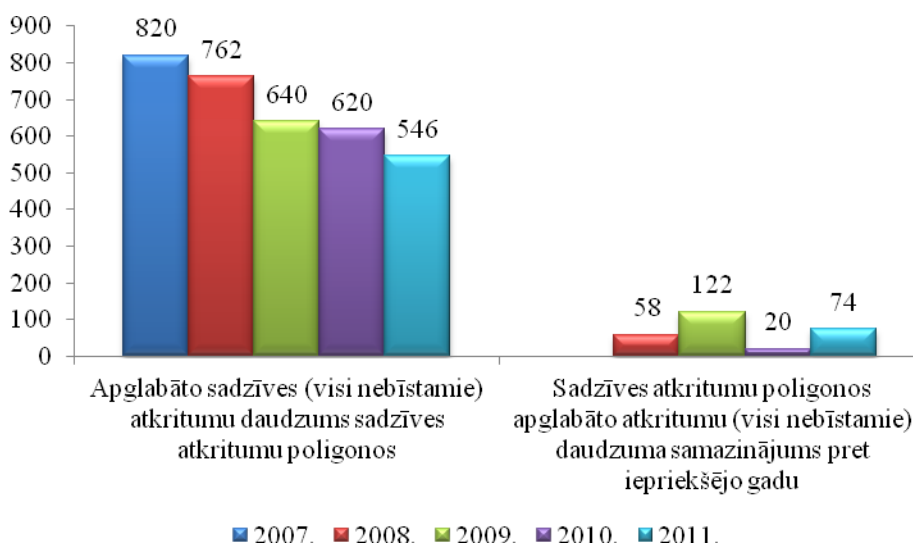
Pilnveidojot sadzīves atkritumu poligonu un dalītās atkritumu savākšanas infrastruktūru, tika paredzēts, ka samazināsies apglabāto atkritumu daudzums (par 10 tūkst. t 2009. gadā un

5 tūkst. t 2013. gadā pret iepriekšējo gadu⁸). Situācijas analīze liecina, ka, neskatoties uz to, ka plānotās aktivitātes dalītās atkritumu vākšanas attīstībā vēl nav īstenotas (projektu īstenošanas maksimālais laiks ir 4 gadi), ir būtiski samazinājies kopējais apglabāto sadzīves atkritumu daudzums, t.i., būtisks ir kopējā apglabāto sadzīves atkritumu daudzuma samazinājums pret iepriekšējo gadu – rādītājs izpildīts par 1480% (2.6. tabula, 2.9. attēls).

2.6. tabula. Darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi” 3.5.1. pasākuma ietekmes rādītājs

Rādītāja nosaukums	Plāns	Sasniegtais	Izpilde,
	2013.	2011.	%
Nodrošināta racionāla, vidi saudzējoša un ilgtspējīga zemes resursu, zemes dziļu un augsnes izmantošana (kopējā apglabāto sadzīves atkritumu samazinājums pret iepriekšējo gadu), t	5 000	74 000	1480%

Izbūvējot normatīvo aktu prasībām atbilstošus sadzīves atkritumu apglabāšanas poligonus, tostarp ierīkojot atkritumu svarus, uzlabojusies atkritumu uzskaites sistēma un tātad arī statistiskā informācija, kas ir viens no cēloņiem, ka „Vides politikas pamatnostādņu, 2009. – 2015.” prognozes attiecībā uz atkritumu apsaimniekošanas sfēru un tātad arī rādītāja „kopējā apglabāto sadzīves atkritumu samazinājums pret iepriekšējo gadu” plānotās vērtības atšķiras no konkrētā statistiskā gada datiem (2.9. attēls, 2.7. tabula).

2.9.attēls. Rādītāja „kopējā apglabāto sadzīves atkritumu samazinājums pret iepriekšējo gadu” sasniegšanas progress, tūkst. t

2.7. tabula. „Vides politikas pamatnostādņēs, 2009. – 2015.” iekļautās atkritumu daudzuma prognozes

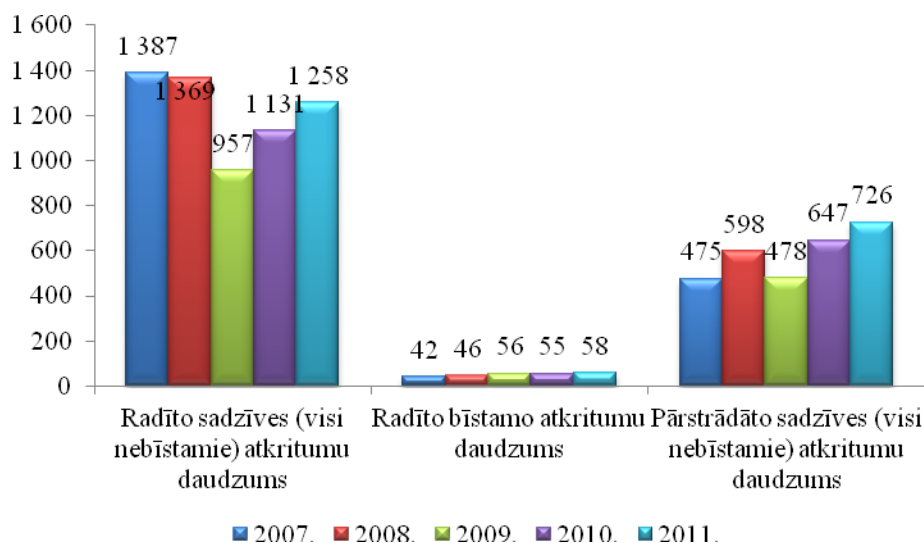
Rezultatīvie rādītāji	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Kopējais apglabāto sadzīves atkritumu daudzums, tūkst. tonnu gadā	810	800	790	785	780	775	770
Radītais sadzīves atkritumu daudzums, tūkst. tonnu gadā	1185	1125	1100	1090	1080	1070	1060
Radītais bīstamo atkritumu daudzums, tūkst. tonnu gadā	32	32	32	32	32	32	32

Ir vērojama tendence, ka atšķirībā no prognozēm palielinājies radīto sadzīves atkritumu daudzums un radītais bīstamo atkritumu daudzums, kas ir saistāms ar ekonomiskās situācijas

⁸ Vides politikas pamatnostādnes, 2009. - 2015

VARAM_240413_prec; Ziņojums par horizontālās prioritātes „ilgtspējīga attīstība” īstenošanu; prec

uzlabošanas, ražošanas un eksporta pieaugumu, kā arī ar patēriņa pieaugumu. Arī pārstrādāto sadzīves atkritumu daudzums palielinājies (2.7. tabula, 2.10. attēls). Pārstrādāto sadzīves atkritumu daudzums 2012. gadā palielinājies par 250 tūkst. t salīdzinājumā ar pirms krīzes 2008. gadu, t.i., 2012. gadā pārstrādātas 726 tūkst. t atkritumu, t.sk. importētie atkritumi.

2.10. attēls. Radīto un pārstrādāto sadzīves un bīstamo atkritumu daudzums, tūkst.t.⁹

Informācija par pārstrādāto sadzīves un bīstamo atkritumu daudzumu ir attiecināma uz kopējām tendencēm Latvijā saskaņā ar valsts statistiku. Kopumā 3.5.1.2.3. apakšaktivitātes ietekmi uz pārstrādāto sadzīves un bīstamo atkritumu daudzumu būs iespējams novērtēt pēc visu apstiprināto projektu īstenošanas 5 gadu pēcieviešanas uzraudzības periodā (līdz pārskata perioda beigām pabeigti pieci (2012. gadā – 4 projekti) šīs apakšaktivitātes projekti).

3.5.1.2.2. un 3.5.1.2.3. apakšaktivitātes īstenošanas uzraudzības rādītāji, kas pastarpināti raksturo atkritumu apsaimniekošanas sistēmas attīstību – apglabāto sadzīves atkritumu daudzumu, pārstrādāto sadzīves un bīstamo atkritumu daudzumu – parādīti 2.8. tabulā. Vidusdaugavas, Ziemeļvidzemes un Pierīgas sadzīves atkritumu reģionā 2012. gadā pabeigti kopumā 4 projekti, no kuriem 2 projekti īstenoti Vidusdaugavas sadzīves atkritumu apsaimniekošanas reģionā.

2.8. tabula. Uzraudzības rādītāji ar ietekmi uz atkritumu apsaimniekošanu

Rādītāja nosaukums	Plāns	Sasniegtais	Izpilde,
	2013.	2012.	%
Papildu iedzīvotāju skaits, uz ko vērsti atkritumu apsaimniekošanas projekti, milj.	2,19	0,307	14,0%
Dalītās atkritumu savākšanas punktu skaits	8640	64	0,7%
Dalītās atkritumu savākšanas infrastruktūras nodrošinājums (iedzīvotāju skaits uz vienu atkritumu savākšanas punktu)	Vidēji 1 punkts uz 500 iedz.	-	-

⁹ „Valsts statistiskā pārskata” Nr.3 – Atkritumi. Pārskats par atkritumiem” kopsavilkums par 2008., 2009., 2010.g., LVGMC
VARAM_240413_prec; Ziņojums par horizontālās prioritātes „ilgtspējīga attīstība” īstenošanu; prec

2.5. Dabas resursu izmantošana

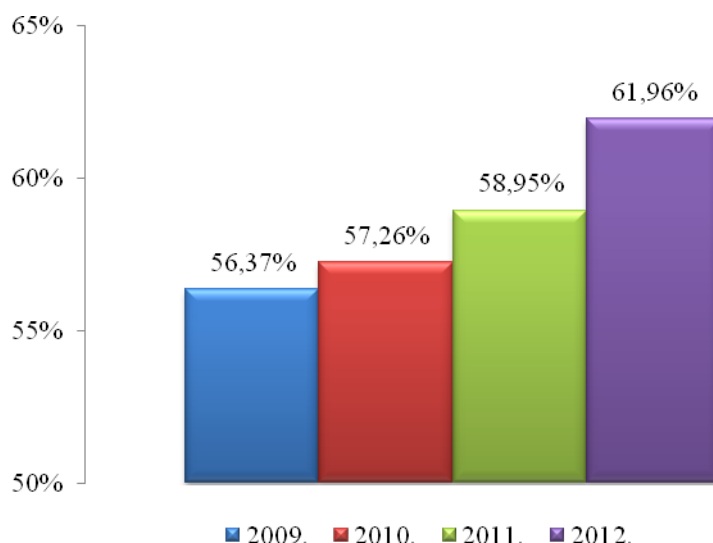
2.5.1. Pazemes ūdens ņemšanas apjoms

Būtiskākā ietekme uz šo rādītāju ir pasākumiem, kas iekļauti DP „Infrastruktūra un pakalpojumi”. DP „Infrastruktūra un pakalpojumi” ietekmes rādītāju „samazināts ūdens patēriņš (pazemes ūdens ņemšanas apjoms)” ietekmē 3.4.1.1. aktivitāte un 3.5.1.1. aktivitāte.

Kopumā darbības programmu īstenošanas laikā apstiprināti 417 projekti, kuriem iespējama ietekme uz pazemes un virszemes ūdens ņemšanas apjomu. No šiem projektiem 65 projekti ES fondu finansējuma saņemšanai apstiprināti 2012. gadā.

Atbalstot Eiropas Savienības līdzfinansējuma piesaisti ūdenssaimniecības infrastruktūras projektu īstenošanai, tika plānots, ka samazināsies ūdens zudumi ūdensapgādes sistēmās, kā arī, uzlabojoties ūdens patēriņa uzraudzības sistēmai, iedzīvotāji un uzņēmumi ekonomēs dabas resursus. Vides politikas pamatnostādnes 2009. – 2015. gadam norādīts, ka mērķis ir samazināt pazemes ūdens ņemšanas apjomu no 108 milj. m³ 2008. gadā līdz 104 milj. m³ 2013. gadā un virszemes ūdens ņemšanas apjomu no 104 milj. m³ 2008. gadā līdz 100 milj. m³ 2013. gadā. Tā kā nav pabeigta Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra jaunās sistēmas vides statistikas datu bāzu adaptācija, ziņojuma iesniegšanas brīdī nav pieejama informācija par rādītāja „samazināts ūdens patēriņš (pazemes ūdens ņemšanas apjoms)” sasniegšanas progresu.

Īstenojot 3.4.1.1. un 3.5.1.1. aktivitātes, kuru ietvaros atbalsts tiek sniegts centralizēto ūdenssaimniecības pakalpojumu kvalitātes uzlabošanai un pieejamības paplašināšanai un ūdensapgādes tīklu konstrukcijai, sagaidāma šo aktivitāšu, it sevišķi 3.5.1.1. aktivitātes īstenošanas ietekme uz pazemes ūdens ņemšanas apjomu. No vienas puses palielinās valsts statistiskajā informācijā iekļauto subjektu skaits (papildu 128,8 tūkst. iedzīvotājiem nodrošināta pieejamība centralizētai ūdens apgādei) un tāpat arī dzeramā ūdens patēriņš, no otras puses tiek samazināti ūdens zudumi centralizētajos ūdensapgādes tīklos. Iedzīvotāju skaits, kuriem ir nodrošināta kvalitatīvu centralizēto ūdens apgādes pakalpojumu pieejamība, palielinājies no 56,37% 2009. gadā līdz 61,96% Latvijas iedzīvotāju 2012. gadā (2.3. attēls, 2.7. tabula).

2.3. attēls. Rādītāja „iedzīvotāju īpatsvars, kam nodrošināti normatīvo aktu prasībām atbilstoši dzeramā ūdens apsaimniekošanas pakalpojumi” sasniegšanas progress

Uzraudzības rādītāja „Iedzīvotāju īpatsvars, kam nodrošināti normatīvo aktu prasībām atbilstoši dzeramā ūdens apsaimniekošanas pakalpojumi” izpilde ir 91% attiecībā pret 2013.gadā plānoto (2.7. tabula).

2.7. tabula. Uzraudzības rādītāji ar ietekmi uz pazemes ūdens ņemšanas apjomu

Rādītāja nosaukums	Plāns	Sasniegtais	Izpilde,
	2013.	2012.	%
Papildu iedzīvotāju skaits, uz ko vērsti ūdenssaimniecības projekti, milj.	1,81	0,223	12,3%
Iedzīvotāju īpatsvars, kam nodrošināti normatīvo aktu prasībām atbilstoši dzeramā ūdens apsaimniekošanas pakalpojumi, %	68	61,96	91,1%

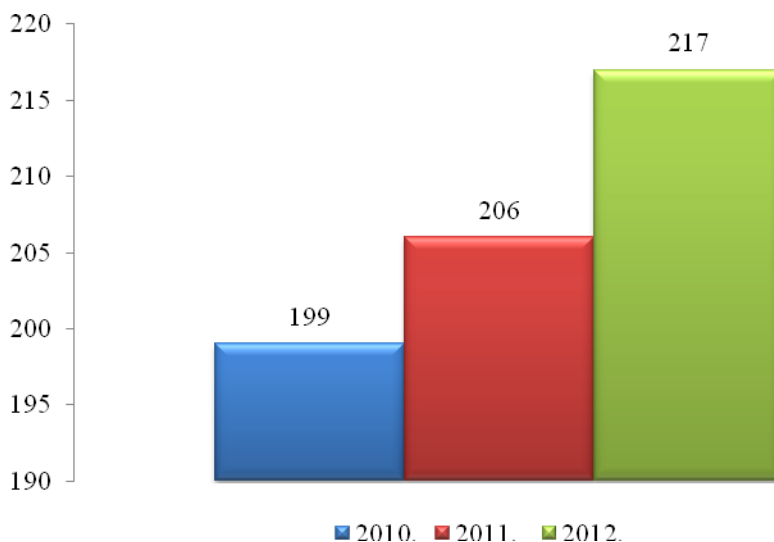
Saskaņā ar finansējuma saņēmēju informāciju 2012. gadā pabeigto projektu teritorijās ūdens zudumi centralizētajās ūdensapgādes sistēmās sastāda 179,45 tūkst. m³ gadā vai ~2,6 m³ gadā uz vienu iedzīvotāju, savukārt iedzīvotāju vajadzībām paņemtais pazemes ūdens apjoms – 1 221 tūkst. m³.

3.5.2. Sanēto, rekultivēto piesārņoto teritoriju platība

Būtiskākā ietekme uz šo rādītāju ir pasākumiem, kas iekļauti DP „Infrastruktūra un pakalpojumi”. Šo rādītāju ietekmē 3.3.1.6. aktivitātes „Liepājas Karostas ilgtspējīgas attīstības priekšnoteikumu nodrošināšana”, 3.4.1.4. aktivitātes „Vēsturiski piesārņoto vietu sanācija” un 3.5.1.2.1. apakšaktivitātes „Normatīvo aktu prasībām neatbilstošo izgāztuvju rekultivācija” īstenošana.

Kopumā darbības programmu īstenošanas laikā apstiprināti 77 projekti, kas vērsti uz vēsturiski piesārņoto vietu sanāciju un normatīviem aktiem neatbilstošo sadzīves atkritumu izgāztuvju rekultivāciju. No šiem projektiem 24 projekti (22 sadzīves atkritumu izgāztuvju rekultivācijas projekti) apstiprināti ES fondu finansējuma saņemšanai 2012. gadā.

Izveidojot valstī normatīvo aktu prasībām atbilstošus atkritumu apglabāšanas poligonus, tiek radīti priekšnoteikumi, lai slēgtu un rekultivētu likumdošanas prasībām neatbilstošās atkritumu izgāztuves. Līdz 2012. gada beigām, piesaistot 2007. – 2013. gada ES finanšu plānošanas perioda finanšu līdzekļus, rekultivēta 41, t.sk. 2012. gadā 11 (plānots rekultivēt 85 izgāztuves) sadzīves atkritumu izgāztuves ~63,4 ha platībā (2012. gadā 12,4 ha), kā rezultātā tiek būtiski samazināts vidē novadītais piesārņojums (3.17.attēls).

3.17. attēls. Rādītāja „rekultivēto atkritumu izgāztuvju skaits” sasniegšanas progress

VARAM_240413_prec; Ziņojums par horizontālās prioritātes „ilgtspējīga attīstība” īstenošanu; prec

2.8. tabula. Uzraudzības rādītāji ar ietekmi uz dabas resursu izmantošanu

Rādītāja nosaukums	Plāns	Sasniegtais	Izpilde,
	2013.	2012.	%
Piesārņotās vietas platība, kas attīrīta no vēsturiskā piesārņojuma, ha	50	-	-
Rekultivēto normatīvo aktu prasībām neatbilstošo atkritumu izgāztuvju skaits	261	217	83,1%

Nacionālas nozīmes vēsturiski piesārņoto vietu sanācijas ietvaros uzsākta Inčukalna sērskābo gudrona dīķu un gandrīz noslēgusies Jelgavas šķidro bīstamo atkritumu izgāztuves „Kosmoss” sanācija. Novērsta bīstamo atkritumu izgāztuves „Kosmoss” vides piesārņojuma izplatība – sanācijas laikā lokalizēta piesārņotā vieta, izbūvējot rievsienu un meliorācijas sistēmu, attīrīts no izgāztuves dīķiem atsūknētais ūdens un iegūtās nogulsnes apstrādātas un apglabātas rievsienu iekšpusē. ES fondu finansējuma saņemšanai apstiprināts Liepājas Karostas kanāla un Olaines šķidro bīstamo atkritumu sanācijas projekts. Plānots, ka šo četru vēsturiski piesārņoto vietu sanācijas rezultātā, tiks ierobežots un samazināts vides piesārņojums ~ 50 ha platībā.

3. Pārskats par labās prakses piemēriem saistībā ar horizontālās prioritātes „Ilgtspējīga attīstība” ieviešanu

„Zaļā iepirkuma” princips¹⁰ 2012. gadā piemērots Izglītības un zinātnes ministrijas, Ekonomikas ministrijas un VARAM kompetencē esošajās aktivitātēs – kopumā šis princips ievērots, īstenojot 14 projektus, 22 iepirkumos. Piemēram, 3.1.2.1.1. apakšaktivitātes „Augstākās izglītības iestāžu telpu un iekārtu modernizēšana studiju programmu kvalitātes uzlabošanai, tajā skaitā nodrošinot izglītības programmu apgūšanas iespējas arī personām ar funkcionāliem traucējumiem” projekta „Olaines Mehānikas un tehnoloģijas koledžas telpu un iekārtu modernizēšana studiju programmu kvalitātes uzlabošanai” ieviešanā tika īstenoti 4 „zaļā iepirkuma” principa ievērošanas gadījumi. Arī īstenojot Ekonomikas ministrijas 2.1.2.4. aktivitātes „Augstas pievienotās vērtības investīcijas” projektu „SIA Bucher Schoerling Baltic mašīnbūves ražotnes attīstības projekts augstākas pievienotās vērtības produktu ražošanai”, viena projekta ietvaros „zaļā iepirkuma” princips piemērots vairākos – 6 iepirkumos.

Ekonomikas ministrijas kompetencē esošās 2.1.2.2.2. apakšaktivitātes „Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde – atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju ieviešanai ražošanā” 2012. gadā, izvērtējot pabeigtos projektus, viena projekta ietvaros radīta 1 energoefektīva tehnoloģija.

3.5.2.1.1. apakšaktivitātes „Pasākumi centralizētās siltumapgādes sistēmu efektivitātes paaugstināšanai” un 3.5.2.1.2. apakšaktivitātes „Atjaunojamo energoresursu izmantojošu koģenerācijas elektrostaciju attīstība” ietvaros 2012. gadā 2 pabeigtajos projektos ieviestas 7 ekoīnovācijas, t.sk. 4 energoefektīvas tehnoloģijas.

3.1. Labās prakses piemēri Vides aizsardzības un reģionālās ministrijas pārziņā esošajās aktivitātēs

Projektā „Vidusdaugavas reģiona sadzīves atkritumu apsaimniekošanas projekts. SA poligona „Dziļā vāda” būvniecība Mežāres pagastā” īstenoti kompleksi pasākumi, lai nodrošinātu šajā reģionā atbilstošu sadzīves atkritumu apglabāšanu. Pabeidzot projektu ir izbūvēts:

¹⁰ Zaļais publiskais iepirkums ir sistemātiska vides (arī sociālu) nosacījumu integrēšana visās ar preču vai pakalpojumu iepirkumu saistītās darbībās, Skatīt

- sadzīves atkritumu apglabāšanas poligons „Dziļā vāda” Krustpils novada Mežāres pagastā (kopējā platība 20 ha, atkritumu krātuves platība – 6,4 ha);
- atkritumu šķirošanas stacija Jēkabpilī (jauda – 6000 t/gadā);
- atkritumu šķirošanas – pārkraušanas stacija Aizkrauklē (jauda – 4000 t/gadā);
- atkritumu šķirošanas – pārkraušanas stacija Madonā (jauda – 4000 t/gadā);
- kompostēšanas laukums Madonā (platība - 5000 m²).

Atkritumu apsaimniekošanas sistēmas objekti ir nodrošināti ar nepieciešamo tehniku un aprīkojumu, tostarp atkritumu savākšanas tehniku atkritumu izcelsmes vietās, atkritumu pārvadāšanas mašīnām un šķirošanas tehniku, atkritumu apstrādes un ar to saistīto transportēšanas tehniku, kā arī atkritumu noglabāšanas tehniku.

Nodrošināta sadzīves atkritumu apglabāšana atbilstoši normatīvo aktu prasībām – infiltrāta savākšanas un attīrīšanas sistēma jaunajā poligonā nodrošina gruntsūdeņu un augšnes vides kvalitātes drošību, biogāzes savākšanas un utilizācijas sistēma mazinās siltumnīcefekta gāzu emisijas, bet 3 atkritumu šķirošanas stacijas veicinās atkritumu materiālu otrreizējo izmantošanu un pārstrādi, kas samazinās apglabāto atkritumu daudzumu un pagarinās atkritumu krātuves ekspluatācijas laiku. No jaunizveidotajām atkritumu šķirošanas stacijām pārstrādei nodotas 198,5 tonnas atkritumu. Atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu pārklājuma līmenis 2013.gadā sasniegs 100% pilsētās un 80% lauku teritorijā (šobrīd 95% pilsētās un 60% lauku teritorijā).

Kā labās prakses piemēru var uzskatīt projektu „**Nīcas pagasta Nīcas ciema ūdenssaimniecības attīstība**”, kur finansējuma saņēmējs publiskajā iepirkumā piemērojis „zaļā iepirkuma principa” ievērošanu, tehniskajā specifikācijā iekļaujot punktus:

- par cieto atkritumu izvietošanu (visiem būvniecības materiāliem) videi drošā veidā – materiālus pēc iespējas jāpārstrādā, un gadījumos, kad tas nav iespējams, tie ir jāizvieto ārpus būvlaukuma piemērotā atkritumu pagaidu izgāztuvē, sadedzināšana būvlaukumā netiek pieļauta,
- par šķidro atkritumu apsaimniekošanu videi drošā veidā attiecībā uz potenciālām būvniecībā izmantojamām viegli uzliesmojošām un ķīmiskām vielām saskaņā ar nacionālo likumdošanu,
- par sanitāro atkritumu izvietošanu videi drošā veidā, piemēram, uzstādot ķīmiskās tualetes,
- par smagās tehnikas ietekmes uz cilvēku veselību un augu valsti minimizēšanu (trokšņa līmenis, putekļi, nejaušas viegli uzliesmojošo vielu noplūdes),
- par celtniecībā nepieciešamo materiālu ieguvu (karjeri) un kādus pasākumus darbu izpildītājs īsteno, lai samazinātu ietekmi uz vidi būvniecības laikā un pēc tās.

3.2. Labās prakses piemēri Ekonomikas ministrijas pārziņā esošajās aktivitātēs

Projekts „**Daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas Gaides ielā 1, Valmierā energoefektivitātes paaugstināšanas pasākumi**”. Daudzdzīvokļu dzīvojamā ēka Valmierā, Gaides ielā 1 nodota ekspluatācijā 1992. gadā. Tajā ir 25 dzīvokļi ar kopējo platību 2287,1 m². Ēkai tika veikta ārējo norobežojošo konstrukciju, bēniņu un pagraba pārseguma siltināšana, apkures sistēmas atjaunošana un cauruļvadu izolācijas atjaunošana pagrabā, durvju bloku nomaiņa. Renovācijas ietvaros arī atjaunota karstā ūdens sagatavošanas sistēma, tīrīta ventilācijas šahta, veikts kāpņu telpas kosmētiskais remonts un ēkas apmales (cokola daļas) siltināšana. Ēkas renovācijas darbi tika veikti 2011. gadā. Vidējais siltumenerģijas patēriņš ēkā 2011./2012. gada apkures sezonā bija 45,49 kWh/m². Pirms projekta īstenošanas siltumenerģijas patēriņš daudzdzīvokļu mājā sastādīja 123,9 kWh/m².

Projekts „**Daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas Saldū, Nākotnes ielā 5 energoefektivitātes paaugstināšanas pasākumi**”. Piecstāvu paneļu ēka Saldū, Nākotne ielā 5 ir nodota

VARAM_240413_prec; Ziņojums par horizontālās prioritātes „ilgtspējīga attīstība” īstenošanu; prec

ekspluatācijā 1980. gadā. Ēkā ir 42 dzīvokļi ar aprēķina platību 2474,2 m². Ēkas renovācija tika veikta 2011.gadā. Lai uzlabotu ēkas tehnisko stāvokli, tika veikta ārējo norobežojošo konstrukciju, pagraba un bēniņu pārsegumu siltināšana, logu un durvju nomaina koplietošanas telpās, siltumapgādes sistēmas renovācija, tika iztīrītas ventilācijas šahtas un jumta ventilācijas izvadcaurulēm uzstādīti gaisa nosūces deflektori, kā arī izremontētas kāpņu telpas. Vidējais siltumenerģijas patēriņš samazinājies no 153,7 kWh/m² līdz 36,47 kWh/m² 2011./2012.g. apkures sezonā.

3.3. Labās prakses piemēri Satiksmes ministrijas pārziņā esošajās aktivitātēs

Projekta „**Ventspils ielas rekonstrukcija no krustojuma ar Paegļu un Piltenes ielām līdz pilsētas robežai Kuldīgā**” ietvaros gājēju ietve tās lielākajā posmā (kur tas fiziski iespējams) ir atvērta no brauktuves un nodalīta ar apstādījumu joslu. Brauktuvē ieklātais betona bruģa segums samazina gaisa piesārņojumu, ko rada izgarojumi no asfaltbetona seguma vasaras periodā. Izbūvēts apgaismojums ar ekonomiskajiem (gāzizlādes) apgaismes ķermeņiem, kas samazina enerģijas patēriņu salīdzinājumā ar kvēlspuldzēm.

3.4. Labās prakses piemēri Veselības ministrijas pārziņā esošajās aktivitātēs

3.1.5.3.1.apakšaktivitātes „Stacionārās veselības aprūpes attīstība” projektā „**Stacionārās veselības aprūpes infrastruktūras uzlabošana Dobeles un apkārtnes slimnīcā**” tika plānots paaugstināt ēkas energoefektivitāti. Veicot slimnīcas ēku iekšējo rekonstrukciju energoresursu patēriņš tika samazināts vidēji par 20 %.

3.5. Labās prakses piemēri Izglītības un zinātnes ministrijas pārziņā esošajās aktivitātēs

Latvijas Organiskās sintēzes institūta īstenotais projekta „**Dihidropiridīna atvasinājumi – jauni vēža ķīmijterapijas līdzekļu potenciētāji**” ietvaros izstrādāts jauns inovatīvs produkts – esošo ķīmijterapijas preparātu darbības potenciētājs ar zemu toksicitāti, kā rezultātā ir radīta iespēja samazināt daudzpakāpju toksisko preparātu ražošanu, aizstājot tos ar maztoksiskiem.

4. Veiktie un plānotie pasākumi horizontālās prioritātes „Ilgtspējīga attīstība” ieviešanas un uzraudzības nodrošināšanā

Saskaņā ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (turpmāk – VARAM) reorganizāciju par horizontālās prioritātes „Ilgtspējīga attīstība” koordināciju atbildīgās institūcijas funkcijas uzdots veikt Klimata un vides politikas integrācijas departamentam (VARAM 2012. gada 14. decembra rīkojums Nr. 389).

Atbilstoši VARAM iekšējā audita departamenta ieteikumiem aktualizēta un 2012. gada 14. decembrī apstiprināta „Kārtība 2007.-2013. gada ES finanšu plānošanas perioda horizontālās prioritātes „Ilgtspējīga attīstība” īstenošanas uzraudzībai atbildīgajā institūcijā”.

VARAM, izmantojot valsts statistikas datus, plānošanas dokumentu horizontālās prioritātes „ilgtspējīga attīstība” īstenošanas uzraudzības rādītājus un plānošanas dokumentu īstenošanas uzraudzības rādītājus Vienotajā informācijas sistēmā, sagatavots vides pārskats (vides monitoringa ziņojuma) iesniegšanai Vides pārraudzības valsts birojam.

Izvērtējot pieejamos informācijas avotus, HP IA īstenošanas uzraudzībai turpmāk tiks izmantoti arī darbības programmas īstenošanas uzraudzības rādītāji, kas tiešā vai netiešā veidā norāda uz ietekmi uz HP IA īstenošanu (skatīt 2. nodaļu un pielikumu).

2013. gadā plānots aktualizēt VARAM izstrādāt metodiskos norādījumus „Vadlīnijām horizontālās prioritātes „Ilgtspējīga attīstība” īstenošanai un uzraudzībai”, kas tika apstiprinātas 2010. gadā, lai nodrošinātu vienotu atbildīgo iestāžu sapratni par ziņojuma par horizontālo prioritāšu īstenošanu Eiropas Savienības fondu līdzfinansēto pasākumu un aktivitāšu ietvaros sagatavošanu iesniegšanai par HP IA koordināciju atbildīgajai institūcijai.

VARAM_240413_prec; Ziņojums par horizontālās prioritātes „ilgtspējīga attīstība” īstenošanu; prec

Pielikums

Aktivitašu uzraudzības rādītāji ar tiešu pozitīvu ietekmi uz HP IA

Rādītāja nosaukums	Plāns	2012.	
	2013.	Sasniegtais	Izpilde, %
Piesārņotās vietas platība, kas attīrīta no vēsturiskā piesārņojuma, ha	50	-	-
Pārvadāto pasažieru skaits Rīgā un piepilsētā	35 789 000	-	-
Papildu iedzīvotāju skaits, uz ko vērsti ūdenssaimniecības projekti, milj.	1,81	0,223	12,3%
Iedzīvotāju īpatsvars, kam nodrošināti normatīvo aktu prasībām atbilstoši dzeramā ūdens apsaimniekošanas pakalpojumi (ERAF+KF), %	68,00	61,96	91,1%
Iedzīvotāju īpatsvars, kam nodrošināti normatīvo aktu prasībām atbilstoši notekūdens apsaimniekošanas pakalpojumi, % (ERAF+KF), %	64,00	57,30	89,5%
Optimālu uzturēšanas apstākļu nodrošināšana augu un dzīvnieku kolekcijām, kolekciju skaits	5	-	-
Iedzīvotāju skaits, uz kuriem vērsti plūdu samazināšanas projekti, skaits	65 000	2 145	3,3%
Plūdu apdraudēto teritoriju risku samazināšanas projekti, skaits	5	-	-
Rekonstruētie hidrotehnisko būvju kompleksi, skaits	5	4	80,0%
Izveidoti jauni, labiekārtoti veloceļi, km	49	53,56	109,3%
Ieviesti energoefektivitātes pasākumi daudzdzīvokļu mājās	120	161	134,2%
Siltumenerģijas patēriņa samazinājums atbalstītajās daudzdzīvokļu mājās	15,00	47,68	317,9%
Izveidotas energoefektīvas sociālās mājas	73	36	49,3%
Siltumenerģijas patēriņa samazinājums atbalstītajās sociālajās mājās (MWh gadā), %	2,00	45,57	2278,5%
Rekultivēto normatīvo aktu prasībām neatbilstošo atkritumu izgāztuvju skaits	261	217	83,1%
Papildu iedzīvotāju skaits, uz ko vērsti atkritumu apsaimniekošanas projekti, milj.	2,19	0,304	13,9%
Dalītās atkritumu savākšanas punktu skaits	8640	64	0,7%
Dalītās atkritumu savākšanas infrastruktūras nodrošinājums (iedzīvotāju skaits uz vienu atkritumu savākšanas punktu)	Vidēji 1 punkts uz 500 iedz.	-	-
Izvietoto robežzīmju skaits Natura 2000 teritoriju iezīmēšanai dabā	18 000	-	-
Antropogēno slodzi samazinošo infrastruktūras projektu skaits Natura 2000 teritorijās	50	-	-
Natura 2000 teritorijas, uz kurām vērsti antropogēno slodzi samazinošie projekti, skaits	35	-	-
Īstenotās ES direktīvas ūdeņu un gaisa stāvokļa kontrolei un uzraudzībai, skaits	4	2	50,0%
Rekonstruētie siltumtīkli, km	160	43,79	27,4%
Rekonstruētās siltumenerģijas ražošanas jaudas, MW	500	87,5	17,5%
Siltumenerģijas zudumi rekonstruētajos siltumtīklos, %	16,00	12,31	104,4%
Siltumenerģijas ražošanas efektivitāte rekonstruētajos siltuma avotos, %	80,00	88	110,0%
Uzstādīto atjaunojamos energoresursus izmantojošu koģenerācijas elektrostaciju jaudas, MWel	16	3,68	23,0%
Ar atjaunojamiem energoresursiem saražotās elektroenerģijas īpatsvars, %	2,50	0,22	8,8%

Aktivitāšu uzraudzības rādītāji ar netiešu pozitīvu ietekmi uz HP IA

Rādītāja nosaukums	Plāns	2012.	
	2013.	Sasniegtais	Izpilde, %
Papildus zinātnei piesaistīto un atbalstīto pilna darba laika ekvivalentu (PLE) strādājošo zinātnisko darbinieku skaits, t.sk. darba vietas nodrošinājums	1000	637	63,7%
Izvērtēto studiju programmu skaits augstākajā izglītībā	651	-	-
Pieaudzis studējošo īpatsvars inženierzinātņu, tehnoloģiju dabaszinātņu izglītības tematiskajās grupās (% no kopējā studējošo skaita)	18,6	35,00	188,2%
Pieaudzis zinātnē un pētniecībā strādājošo īpatsvars % no darbspējīgo iedzīvotāju skaita valstī, %	0,8	0,75	93,8%
Samazinājies jauniešu skaits, kas pēc pamatskolas pamet izglītību (% no skolēnu skaita), %	2	5,40	96,5%
Samazinājies vidējās izglītības absolventu skaits ar zemām vai ļoti zemām prasmēm dabaszinātnēs, matemātikā un svešvalodās (% no vidusskolas absolventu kopskaita)	21	22,00	98,7%
Pieaudzis jauniešu īpatsvars, kuriem ir vismaz vidējā izglītība (% no jauniešiem 20-24 gadu vecumā)	80,00	80,05	100,1%
Izglītojamo (7.-12. kl. audzēkņi), kas apgūst uzlabotās vispārējās izglītības programmas, īpatsvars pret kopējo izglītojamo skaitu 7.-12.klasē	60	50,00	83,3%
Pieaudzis pieteikto starptautisko patentu skaits gadā	43	24	55,8%
Pieaudzis starptautiski atzītu publikāciju (tajā skaitā SCI) skaits gadā	800	289	36,1%
Komersantu skaits, kas ievieš jaunus produktus vai tehnoloģijas	420	160	38,1%
Profesionālās izglītības iestāžu audzēkņu īpatsvars, kas mācās modernos apstākļos (% no audzēkņu kopskaita tautsaimniecības attīstībai prioritārajās jomās)	80	4,27	5,3%
Augstākajā izglītībā tautsaimniecības attīstībai prioritārajās jomās studējošo īpatsvars, kam nodrošināta moderna un mūsdienu prasībām atbilstoša izglītības infrastruktūra un mācību aprīkojums (% no kopējā studējošo skaita attiecīgajās studiju programmās)	90	19,21	21,3%
Vispārējās vidējās izglītības iestāžu skaits, kurās modernizēti dabaszinātņu kabineti	225	158	70,2%
Vispārējās vidējās izglītības iestāžu audzēkņu īpatsvars, kuri mācās modernizētos dabaszinātņu kabinetos (% no audzēkņu kopskaita attiecīgajā gadā)	100	9,40	9,4%
Projektu skaits, kas sekmē pilsētvides atjaunošanu un/vai revitalizāciju, nodrošinot pilsētu ilgtspējīgu attīstību un uzlabojot to pievilcību	26	31	119,2%